

انواع و ابعاد مزاحمت های خیابانی تجربه شده و مقابله ی فردی با آن، در میان دانشجویان دختر دانشگاه مازندران

محمد اسماعیل ریاحی^۱

طاهره لطفی خاچکی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۳/۲۳

تاریخ تصویب: ۹۴/۰۶/۱۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی انواع و ابعاد مزاحمت های خیابانی تجربه شده توسط دختران و برخی از عوامل تأثیر گذار در این زمینه - (مانند گروه سنی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و مقابله فردی) - صورت گرفته است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان دختر دانشگاه مازندران و حجم نمونه ۳۶۲ نفر می باشد. ابزار جمع آوری اطلاعات در پژوهش حاضر، پرسشنامه می باشد. در این پژوهش پس از مرور دیدگاههای نظری سنت گرا، دیدگاه لیبرال / روانی و دیدگاه فمینیستی، از نظریه های فمینیستی به عنوان چهارچوب نظری، استفاده شده است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که بالاترین میزان تجربه مزاحمت خیابانی توسط پاسخگویان در سه ماه گذشته، به ترتیب شامل ابعاد مزاحمت غیر فیزیکی، متلک پراکنی، مزاحمت فیزیکی و پیشنهاد و تهدید جنسی بوده است. همچنین، بیشترین انواع تجربه شده مزاحمت های خیابانی در این ابعاد، به ترتیب شامل بوق زدن با وسایل نقلیه (۸۹.۱)، حرف های نا مناسب (متلک) (۲۸.۱)، تنه زدن (۲۱.۹)، و حرف های توهین آمیز و درخواستهای صریح جنسی (۲۰.۴) می باشد. همچنین بر طبق نتایج تحلیل رگرسیونی، متغیر مقابله فردی ($B = -0.199$) قوی ترین تبیین کننده متغیر وابسته تحقیق حاضر می باشند. و پس از آن متغیر مقابله غیر فردی و پایگاه اقتصادی - اجتماعی با میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن، رابطه دارند.

واژگان کلیدی: زنان، مزاحمت خیابانی، مقابله فردی، دانشجو

۱- دانشیار رشته جامعه شناسی دانشگاه مازندران m.riahi@umz.ac.ir

۲- کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه مازندران (نویسنده مسئول) taerelotfi352@yahoo.com

مقدمه و بیان مسأله

وجود امنیت اجتماعی برای هر جامعه ای به عنوان بستر اصلی رشد و توسعه در آن جامعه دیده می شود (محمد زاده، ۱۳۸۰: ۴). امنیت مقوله ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می دهند، اما اگر بخواهیم در جامعه ای صد در صد امنیت وجود داشته باشد، امکان پذیر نیست، چرا که جامعه از افرادی با آداب و رسوم و فرهنگهای مختلف تشکیل شده و همواره حدی از جرم و جنایت در هر جامعه ای وجود دارد و این امر تا حدی طبیعی است و به همان نسبت نیز احساس ناامنی وجود دارد. اما گاهی اتفاق می افتد که این احساس بیش از حد در میان مردم به وجود می آید و این امر در جامعه معضل تلقی می شود و باید با دقت بیشتری به آن پرداخته شود. (نوروزی و دیگری، ۱۳۸۸: ۱۳۰)

لازمه امنیت جامعه، امنیت زنان به عنوان نیمی از اعضای جامعه است. مزاحمت خیابانی یکی از عواملی است که با یورش به فضای خصوصی زنان، احساس تحقیر شخصیت و حس ناامنی، این امنیت را به مخاطره می اندازد. مزاحمت خیابانی همه اشکال کلامی ناخوشایند، غیرکلامی، یا رفتار فیزیکی با خمیره جنسی که با هدف یا نتیجه تخطی از احترام فردی، در شرایط خاصی که ایجاد کننده فضایی دلهره آور، خصمانه، خوارکننده، تحقیرکننده یا تهاجمی باشد (هانت و دیگری، ۲۰۰۷: ۲).

آزارهای خیابانی می توانند بسیار آسیب زا و مخرب باشند (کیترل، ۲۰۱۴). این آزارها اثرات منفی ای هم در کوتاه مدت و هم در بلند مدت دارد. این اثرات شامل: احساس ناخوشی، احساس حقارت، خشم، از دست دادن اعتماد به نفس، کاهش کارایی و رضایت، و رنج روانی می شود (هانت و دیگری، ۲۰۰۷: ۶۶). این مزاحمت ها به طور گسترده با مفاهیم کنترل، سلطه یا تنبیه در ارتباط هستند. پژوهش ها نشان می دهد برخی از قربانیان مجبور می شوند به منظور پایان یافتن این مزاحمت ها، محل تحصیل یا کار خود را ترک یا شهر محل سکونت خود را تغییر دهند. بسیاری از قربانیان دچار پیامدهای جدی روانی می شوند (کیترل، ۲۰۱۴). بی اعتمادی و عدم امنیت زنان در عرصه های عمومی جامعه، لطمات جبران ناپذیری را به حضور آنان در اجتماع می زند و موجب احساس خشم، بدبینی و انزجار آنان از جنس مخالف خود می شود.

این در حالی ست که پژوهش های اندکی در داخل کشور به بررسی این مزاحمت ها پرداخته اند و بررسی های علمی کمی در این باره موجود است (لهسائی زاده و دیگری، ۲۰۱۱).

با توجه به صدمات گسترده این مزاحمت ها، و لزوم گام برداشتن در جهت فهم این پدیده، این پژوهش قصد دارد به این سؤال پاسخ گوید که مزاحمت های خیابانی چه انواع و ابعادی دارد؟ و میزان تأثیر عواملی همچون گروه سنی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و مقابله فردی در این میان به چه میزانی است؟

مرور پیشینه مطالعاتی

تحقیقات داخلی

ایمان و دیگری (۱۳۹۰) پژوهشی را با عنوان "زنان، مزاحمت و واکنش: بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت های خیابانی و واکنش به آن" انجام دادند. هدف از این پژوهش، تبیین نگرش دانشجویان دختر دانشگاه شیراز و استراتژی های پاسخ به این مزاحمت ها، بوده است. آنان در این تحقیق با استفاده از روش ترکیبی و طرح اکتشافی (کیفی - کمی) به گردآوری داده ها پرداخته اند. ابزار مورد استفاده آنان پرسشنامه و مصاحبه بوده است. بر اساس نتایج این تحقیق، مزاحمت های بصری بیشترین وقوع را دارند و پس از آن به ترتیب؛ مزاحمت های کلامی، لمسی، و تعقیبی قرار دارند. تحقیق دیگری با عنوان "تحلیل جامعه شناختی تأثیر رفتار قربانیان خشونت و ارتباط آن با رفتار خشونت آمیز علیه آنان" توسط حیدری چروده (۱۳۸۹) در میان زنان و دختران ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر مشهد انجام شده است. این تحقیق، با روش پیمایشی و با ابزار پرسشنامه صورت گرفته است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که مزاحمت از طریق وسایل نقلیه، زل زدن و خیره شدن و متلک پرانی از اشکال رایج رفتارهای خشونت آمیزی است که بیش از دو سوم زنان و دختران در طول دوره بررسی لاقابل یکبار آن را تجربه کرده اند.

قندهاری (۱۳۸۴)، پژوهشی با عنوان "مزاحمت های جنسی در ایران" به منظور توصیف انواع و اشکال مزاحمت های جنسی در ایران انجام داد. این پژوهش که به روش کتابخانه ای است، به مزاحمت های جنسی در محل کار، محیط های علمی و خیابان ها و وسایل نقلیه می پردازد. این پژوهش، آزارهای جنسی در وسایل نقلیه را بیشتر شامل تماس مردان با دست و نقاط حساس بدن زنان می داند. همچنین تحقیق دیگری با نام "تکثر خشونت در مزاحمت های خیابانی" توسط آقاجانی (۱۳۸۳) انجام شد. در این تحقیق که یک تحقیق توصیفی و به روش کتابخانه ای است، محقق با بهره گیری از مدلی تلفیقی که بر عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی تأکید می ورزد، سعی در تبیین این معضل دارد. در این تحقیق برخی از زمینه های اجتماعی مزاحمت های خیابانی برای زنان موارد زیر نام برده شده اند: تهاجم فرهنگی، عملکرد سازمان ها و نهادهای فرهنگی، نابرابری طبقاتی، دوستان و همسالان، کتمان مزاحمت از ناحیه فرد بزه دیده، نبودن نقش نظارتی و فشار اجتماعی علیه بزه کاران. محقق در پایان نتیجه می گیرد کسانی که با ترس و انفعال، با مسأله مزاحمت ها برخورد کرده اند، بیشتر مورد آزار قرار گرفته اند.

تحقیقات خارجی

تحقیقی با عنوان تأثیرات زمینه ای بر روی ادراک زنان از آزارهای بیگانه توسط فاریچایلد (۲۰۱۰) انجام شد. در بخش اول ۱۶۹۸ پاسخگو مورد پیمایش قرار گرفتند که ۱۲۷۷ نفر زن بودند و در گروه سنی ۱۵ تا ۷۱ سال قرار داشتند. بخش دوم این تحقیق بر روی ۸۱۸ پاسخگو انجام شد که ۴۶۴ نفر آنان زن بودند، و سن شرکت کنندگان بین ۱۴ تا ۶۵ سال بود. نتایج این تحقیق نشان می دهد که تجربه "صدای جیغ، سوت زدن یا خیره نگاه کردن" و "توجه ناخوشایند جنسی" هر ماه به وسیله ۲۴ درصد از افراد نمونه گزارش شده است. به علاوه ۲۷ درصد تجربه "صدای جیغ، سوت زدن یا خیره نگاه کردن" را از افراد غریبه روزانه کم و بیش بیان کرده اند.

همچنین لنتون و دیگری (۱۹۹۹)، پژوهشی با عنوان "مزاحمت خیابانی در مکان های عمومی: تجربه زنان کانادایی" با روش کیفی و ابزار مصاحبه انجام دادند. این پژوهش در سال ۱۹۹۲ بر روی ۱۹۹۰ زن کانادایی ۱۶ تا ۶۵ ساله انجام شده بود، داده ها در رابطه با انواع مزاحمت ها (شامل مزاحمت های بصری، کلامی و فیزیکی مانند متلک ها، خود را بی شرمانه سمت زنان ولو کردن، سر تا پا برانداز کردن، لمس کردن یا سعی داشتن بر لمس جنسی)، فراوانی، و شدت آن جمع آوری شدند.

پژوهشی با عنوان "راهکارهای استراتژیک در برنامه ریزی شهری" نیز، توسط مؤسسه استرالیایی جرم شناسی و مجمع ویکتورین در مقابل خشونت (۱۹۹۸)، در شهر ملبورن انجام شده است. این پژوهش که با نام "زنان و اجتماع ایمن" توسط حامدی و نعیمی (۱۳۸۹)، ترجمه شده است به این مسأله می پردازد که مسأله ترس، تجربه زنان از امنیت در حوزه عمومی را تحت تأثیر قرار می دهد. زنان بیشترین میزان استفاده از وسایل نقلیه عمومی را دارند که به نظر می رسد یکی از نا امن ترین وسایل حمل و نقل شهری و جایی است که بیشترین میزان ترس را در آن احساس می کنند. استفاده زیاد زنان از مراکز خرید، پارک ها، معابر، مکان های مسکونی و محیط های وسایل نقلیه عمومی نشانگر استفاده آنان از حوزه عمومی است. تمام این مکان ها موقعیت هایی هستند که در این تحقیق نشان داده شده برای جرم یابی نظمی و هتک حرمت، آسیب پذیرترند.

مبانی نظری

برای توضیح خشونت هایی که زنان در معرض آن قرار دارند سه دیدگاه عمده وجود داشته است که دو دیدگاه نخست در چارچوب جهان بینی مردم محور جای دارد و دیدگاه سوم (از سوی فمینیست ها) به صورت نقدی بر نظریه های مردم محور و به منزله رویکردی جایگزین ارائه شده است:

۱- دیدگاه سنت گرا: سنت گرایان جرایمی مانند تجاوز و تهدید زنان را نادر می دانند و تصور می شود که بسیاری از زنان (و البته نه همه آنان) خود مسبب رفتار خشونت آمیزند. در این دیدگاه تصور می شود زن با رفتار خود در اماکن عمومی، یا با "از راه به در بردن" مرد، مسبب خشونت های جنسی است. این

دیدگاه می پذیرد که برخی از قربانیان بی گناه باشند، اما انتظار دارد آنان بی گناه بودن خود را با شواهد قابل ملاحظه اثبات کنند (آبوت و والاس، ۱۳۸۱: ۲۳۲)

۲- دیدگاه لیبرال/ روانی: از این چشم انداز خشونت نسبت به زنان مشکلی اجتماعی به حساب می آید اما چندان اهمیتی برای آن قائل نمی شوند. دو حالت وجود دارد: یا مرد مهاجم بیمار و پریشان است و یا زن قربانی سرش برای خشونت درد می کرده است. از این دیدگاه مردانی که نسبت به زنان خشونت می ورزند بیمار و نیازمند درمان و یا "قربانی" زنان خشونت طلب پنداشته می شوند (آبوت و والاس، ۱۳۸۱: ۲۳۳)

۳- نظریه های فمینیستی: نظریه های فمینیستی نظریه هایی است که نشان می دهد چگونه تسلط و زبردستی، جنسیت را ایجاد می کند (کراچ، ۲۰۰۱: ۱۶). در زمینه خشونت دیدگاه فمینیستی واحدی وجود ندارد ولی همه رویکردهای فمینیستی خشونت نسبت به زنان را در متن وسیع تری بررسی می کنند که همان جایگاه فرودست زنان نسبت به مردان است. در دهه هفتاد فمینیست ها کوشیدند تجاوز جنسی و کتک زدن همسر را علایم جدی خشونت مردان نسبت به زنان معرفی کنند. اما این رویکرد به تازگی مورد اعتراض واقع شده است و فمینیست ها گفته اند هرچه را که موجب وحشت و ارباب زنان می شود باید در بستر کنترلی که مردان بر رفتار زنان دارند بررسی کرد. وحشت زنان از خشونت در واقع عامل کنترل رفتار آن هاست، به طوری که فعالیت های خود را محدود و مقید می کنند و مثلاً اگر شب ها از خانه بیرون بروند، درسایه حمایت یک مرد است. از این گذشته، همیشه به زنان توصیه می شود در نواحی نا امن از خانه بیرون نروند؛ هرگز پیشنهاد نمی شود که مردان در خانه بمانند تا زنان با خیال راحت از خانه بیرون بروند. فمینیست ها به علاوه به جای آنکه در پی پیدا کردن توجیهی برای خشونت مردانه باشند، بیش از پیش به پژوهش هایی علاقه نشان می دهند که به دنبال کشف احساس زنان نسبت به خشونت و قدرت مردانه و قید و بندهایی است که به خاطر وحشت از تهاجم مردان در رفتار زنان به وجود می آید. همچنین پژوهش های فمینیستی ارزش محدود اصلاح قوانین با هدف کمک به زنان قربانی خشونت، و نیز موفق نبودن توفیق پلیس و محاکم قضایی را در برخورد درست با مهاجمان نمایان ساخته است (آبوت و والاس، ۱۳۸۱).

در این نظریه روابط جنسیتی به عنوان یک مسأله در نظر گرفته شود (زنجانی زاده، ۱۳۸۲: ۱۰۶). این واقعیت که زنان قربانی خشونت مردان اند تا دهه هفتاد پوشیده مانده بود. اما با اوج گیری موج دوم فمینیسم دامنه این خشونت ها، آشکارتر شده است. زنان آمادگی بیشتری برای گزارش درباره مردانی که علیه ایشان دست به خشونت می زنند، پیدا کرده اند و مهمتر از همه اینکه عاملان بهزیستی، پلیس و محاکم قضایی آمادگی بیشتری پیدا کرده اند که حرف زنان و کودکان را باور کنند. با این حال فمینیست ها معتقدند دامنه این جرایم هنوز وسیع تر از آن است که برآورد می شود و دستگاه قضایی هنوز مایل

نیست گستردگی فراوان خشونت علیه زنان و کودکان را بپذیرد و علیه مجرمان وارد عمل شود (آبوت و والاس، ۲۳۴).

روش تحقیق

این پژوهش به شکل پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان دختر پردیس دانشگاه مازندران (۶۳۹۹ نفر) و حجم نمونه ۳۶۲ نفر می باشد. شیوه نمونه گیری در این پژوهش، "تصادفی طبقه بندی شده متناسب" می باشد. ابزار جمع آوری اطلاعات در پژوهش حاضر، پرسشنامه می باشد. پرسشنامه پژوهش حاضر، دارای اعتبار محتوی است. همچنین برای سنجش پایایی ابزار تحقیق و مقیاس های مورد استفاده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. که میزان این ضریب برای متغیر وابسته ۰.۸۹ برآورد شد. در نهایت داده ها با استفاده از بسته نرم افزاری ویژه علوم اجتماعی SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

تعریف مفهوم مزاحمت خیابانی

مزاحمت خیابانی شکلی از آزارها در مکان های عمومی (مانند خیابان ها و معابر، وسایل نقلیه، پارک ها، فروشگاه ها، و ...) است که عمدتاً نسبت به زنان و به علت جنسیت آنان، اعمال می شود. و هدف از آن تحقیر زن و جنسیت او می باشد. این مزاحمت ها، انواع بسیاری دارد که از بوق زدن و چراغ دادن با وسایل نقلیه تا آزارهای کلامی و غیر کلامی جنسی را در بر می گیرد. برای سنجش این مفهوم از مقیاسی که پیش از این توسط لاریجانی (۱۳۸۹) و هانتر (۲۰۱۲) استفاده شد، بهره گرفته شد و با ترکیب این دو، مقیاس نهایی شامل ۲۲ گویه تنظیم شد. سطح سنجش این گویه ها ترتیبی می باشد و بدین منظور از طیف لیکرت استفاده شده است و نمره نهایی از مجموع نمرات گویه ها حاصل شده است. کسب نمرات بالاتر به منزله در معرض مزاحمت قرار گرفتن بیشتر می باشد.

تعریف مفهوم پایگاه اقتصادی - اجتماعی

پایگاه اقتصادی - اجتماعی افراد، معمولاً بر اساس سه فاکتور درآمد، تحصیلات و شغل تعیین می گردد. لذا در پژوهش حاضر، برای تعیین پایگاه اقتصادی - اجتماعی پاسخگویان از سه بعد درآمد، تحصیلات و شغل استفاده شده است. بعد شغل بر اساس نمره منزلت شغلی کاظمی پور (۱۳۷۴) به دست آمده و پس از استاندارد سازی ابعاد سه گانه فوق و ترکیب آنها با یکدیگر، متغیر مورد نظر به دست آمده است.

تعریف مفهوم مقابله فردی و غیر فردی

مفهوم مقابله به عکس العمل فعال در مقابل مزاحمت خیابانی اشاره دارد. مقابله فردی هنگامی است که فردی که مورد مزاحمت واقع شده، به تنهایی به عکس العمل و واکنش در مقابل مزاحمت می پردازد؛ و در مقابله غیر فردی، فرد از عابرین یا نیروی پلیس، تقاضای کمک می کند. در مجموع ۹ گویه مقابله فردی و غیر فردی را می سنجد. برای تنظیم این گویه ها از مقیاس فاریچايلد و رودمن (۲۰۰۸)، استفاده شد و علاوه بر آن چند گویه محقق ساخته نیز به آن اضافه شد. سطح سنجش همه این گویه ها ترتیبی می باشد و گویه ها به صورت طیف لیکرت تنظیم شده است.

یافته های تحقیق

میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن

در تحقیق حاضر، متغیر مزاحمت خیابانی به دو بعد اصلی کلامی و غیر کلامی تقسیم شد و بعد کلامی خود به دو بعد متلک پرانی و پیشنهاد و تهدید جنسی؛ و بعد غیر کلامی به دو بعد فیزیکی و غیر فیزیکی تقسیم شد. این چهار بعد (فیزیکی، غیر فیزیکی، متلک پرانی و پیشنهاد و تهدید جنسی) در نهایت با استفاده از ۲۲ گویه مورد سنجش قرار گرفتند و در جداول زیر توزیع پاسخگویان به لحاظ نوع و میزان مزاحمت خیابانی تجربه شده در سه ماه گذشته نشان داده می شود.

جدول ۱- توزیع پاسخگویان به لحاظ مزاحمت غیر فیزیکی و میزان این مزاحمت در سه ماه گذشته

میانگین ابعاد میانگین از ۵	همیشه (بیش از ۱۵ بار)	اکثر اوقات (۵ تا ۱۵ بار)	گاهی اوقات (۴ تا ۷ بار)	بندرت (۱ تا ۳ بار)	هرگز	گویه ها	ردیف	ابعاد
۳۰	۲۰	۱۵	۲۲	۳۱	۱۰	با وسایل نقلیه برابم بوق زده اند یا چراغ داده اند	۱	۱
۳۰	۲۱	۱۴	۲۲	۲۶	۱۵	نسبت به من چشم چرانی کرده اند	۲	۲
۲۸	۲۰	۱۳	۱۸	۲۲	۲۵	به من چشمک زده اند	۳	۳
۲۶	۱۴	۱۲	۲۱	۳۰	۲۱	به من نگاه خیره و شهوت آلود کرده اند	۴	۴
۲۶	۱۴	۱۱	۱۸	۳۱	۲۳	با دیدن من شروع به سوت زدن یا آواز خواندن کرده اند	۵	گویه فیزیکی
۲۵	۱۲	۱۰	۲۰	۲۸	۲۸	با ماشین ویراژ داده اند یا ترمز شدید زده اند تا من را متوقف کنند	۶	۶
۲۵	۸	۵	۱۳	۲۶	۴۵	با ماشین توقف کرده اند و اصرار در سوار کردن من داشته اند	۷	۷
۲۱	۷	۸	۱۳	۳۴	۳۶	من را تعقیب کرده اند	۸	۸
۲۱	۷	۷	۱۴	۳۱	۳۹	برای من ایما و اشارات زننده درآورده اند	۹	۹
۲۱	۷	۷	۱۴	۳۲	۳۸	برایم صدای بوسه درآورده اند	۱۰	۱۰
۲۰	۷	۸	۱۲	۲۷	۴۴	برایم سد معبر ایجاد کرده اند	۱۱	۱۱

جدول ۲- ۱ توزیع پاسخگویان به لحاظ مزاحمت متلک پراکنی و میزان این مزاحمت در سه ماه گذشته

ردیف	گویه ها	هرگز	بندرت (۱ تا ۳ بار)	گاهی (۴ تا ۷ بار)	اکثر اوقات (۸ تا ۱۵ بار)	همیشه (بیش از ۱۵ بار)	میانگین از ۵ میانگین ایجاد
۱	حرف های نامناسب (متلک) شنیده ام	۸.۳	۳۶.۱	۲۲.۸	۱۴.۷	۲۸.۱	۳.۲۸
۲	به من اصرار شده است تا شماره تلفن بدهم یا بگیرم	۲۶.۸	۲۵.۴	۲۰.۸	۱۴.۱	۱۳.۰	۲.۶۱
۳	حرف های نامناسبی در مورد اندامم شنیده ام	۳۸.۲	۳۳.۴	۱۲.۵	۷.۲	۸.۶	۲.۱۴
۴	حرف های شهنوائی که با صدای بلند و خطاب به من بود، شنیده ام	۵۷.۵	۲۷.۹	۷.۵	۲.۸	۴.۲	۱.۶۸

جدول ۳- ۱ توزیع پاسخگویان به لحاظ مزاحمت فیزیکی و میزان این مزاحمت در سه ماه گذشته

ردیف	گویه ها	هرگز	بندرت (۱ تا ۳ بار)	گاهی (۴ تا ۷ بار)	اکثر اوقات (۸ تا ۱۵ بار)	همیشه (بیش از ۱۵ بار)	میانگین از ۵ میانگین ایجاد
۱	به من تنه زده اند	۱۴.۰	۴۳.۳	۲۰.۸	۱۰.۷	۱۱.۲	۱.۴۵
۲	بیش از اندازه به بدن من نزدیک شده اند	۴۳.۴	۳۸.۹	۹.۳	۶.۸	۱.۷	۱.۸۴
۳	به صورت ناچور من را لمس کردند/ دست زدند/ نوازش کردند	۶۴.۷	۲۸.۱	۵.۳	۱.۱	۰.۸	۱.۲۸
۴	به نقاط حساس بدن من، به صورت شدید و ناگهانی حمله کردند	۷۸.۱	۱۶.۹	۳.۹	۰.۶	۰.۶	۲.۶۱

جدول ۴- ۱ توزیع پاسخگویان به لحاظ پیشنهاد و تهدید جنسی و میزان این مزاحمت در سه ماه گذشته

ردیف	گویه ها	هرگز	بندرت (۱ تا ۳ بار)	گاهی (۴ تا ۷ بار)	اکثر اوقات (۸ تا ۱۵ بار)	همیشه (بیش از ۱۵ بار)	میانگین از ۵ میانگین ایجاد
۱	حرف های توهین آمیز و درخواست های صریح جنسی شنیده ام	۶۲.۳	۲۰.۴	۱۱.۹	۲.۵	۲.۸	۱.۶۳
۲	به من پیشنهاد جنسی داده اند	۷۲.۳	۱۶.۳	۶.۶	۲.۰	۲.۹	۱.۴۶
۳	من را تهدید جنسی کرده اند	۸۷.۶	۹.۳	۲.۰	۰.۶	۰.۶	۱.۱۷

همانطور که یافته های جداول فوق نشان می دهد بالاترین میزان تجربه مزاحمت خیابانی توسط پاسخگویان در سه ماه گذشته، به ترتیب شامل بعد مزاحمت غیر فیزیکی، متلک پراکنی، مزاحمت فیزیکی و پیشنهاد و تهدید جنسی بوده است. بدین ترتیب در بعد مزاحمت غیر فیزیکی، بیشترین میزان تجربه مزاحمت (ترکیب همیشه و اکثر اوقات) ۳۶.۰ درصد و مربوط به گویه "نسبت به من چشم چرانی

کرده اند" است. همچنین کمترین میزان مزاحمت در این بعد (۱۴.۵ درصد)، مربوط به گویه "برایم صدای بوسه درآورده اند"، می باشد. به طور کلی ۸۹.۱ درصد پاسخگویان (ترکیب به ندرت، گاهی اوقات، اکثر اوقات و همیشه) اظهار کرده اند که با وسایل نقلیه برایشان بوق زده اند یا چراغ داده اند و تنها ۱۰.۹ درصد از پاسخگویان این مزاحمت را تجربه نکرده بودند.

در بعد متلک پراکنی نیز ۲۸.۱ درصد از پاسخگویان در طی سه ماه گذشته همیشه (بیش از ۱۵ بار) حرف های نامناسب (متلک) را اظهار کرده اند و تنها ۸.۳ درصد هرگز چنین مزاحمتی را در طی این سه ماه گزارش نکرده اند. این گویه بیشترین میزان تجربه مزاحمت (ترکیب اکثر اوقات و همیشه) یعنی ۴۲.۸ درصد را به خود اختصاص داده است و کمترین توزیع پاسخگویان (۷ درصد) از نظر میزان تجربه مزاحمت، مربوط به گویه "حرف های شهوانی که با صدای بلند و خطاب به من بود، شنیده ام"، می باشد. در بعد مزاحمت فیزیکی نیز بیشترین میزان تجربه مزاحمت توسط پاسخگویان (ترکیب اکثر اوقات و همیشه) ۲۱.۹ درصد و مربوط به گویه "به من تنه زده اند"، می باشد. یعنی به طور کلی (ترکیب به ندرت، گاهی اوقات، اکثر اوقات و همیشه) به ۸۶ درصد از پاسخگویان در طی سه ماه گذشته تنه زده شده است و تنها ۱۴.۰ درصد هرگز چنین مزاحمتی را نداشته اند. حمله شدید و ناگهانی به نقاط حساس بدن، که از شدیدترین نوع مزاحمت ها می باشد، به طور کلی توسط ۲۱.۹ درصد از پاسخگویان گزارش شده است.

در بعد پیشنهاد و تهدید جنسی که دارای کمترین میانگین است، ۲۰.۴ درصد از پاسخگویان یک تا سه بار حرف های توهین آمیز و درخواست های صریح جنسی را گزارش کرده اند و به طور کلی ۳۷.۷ درصد تجربه چنین مزاحمتی را در سه ماه اخیر بیان کرده اند. همچنین به طور کلی ۲۷.۷ درصد از پاسخگویان در طول سه ماه اخیر، شنیدن پیشنهادهای جنسی را گزارش کرده اند. همچنین به طور کل ۱۲.۴ درصد از پاسخگویان در سه ماه اخیر، مورد تهدید جنسی قرار گرفته اند. همچنین شاخص میانگین پاسخگویان بر حسب میزان مزاحمت خیابانی در کل ابعاد، در سه ماه گذشته از ۵، ۲.۲۲ می باشد.

نتایج تحلیلی

(۱) آزمون همبستگی پیرسون میان متغیرهای مستقل و وابسته:

جدول (۲): آزمون همبستگی متغیرهای مستقل با متغیر میزان مزاحمت خیابانی

متغیر مستقل	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری (sig)	تعداد
گروه سنی	-.۱۷۵**	۰.۰۲	۳۰۵
پایگاه اقتصادی- اجتماعی	۰.۱۴۱*	۰.۰۱۶	۲۹۴
مقابله فردی	-.۰۱۱۱	۰.۰۵۲	۳۰۶
مقابله غیر فردی	۰.۰۹۷	۰.۰۹۵	۲۹۹

** همبستگی در سطح ۰.۰۱ معنی دار می باشد

** همبستگی در سطح ۰.۰۵ معنی دار می باشد

جدول (۲) نشان دهنده این است که متغیر گروه سنی و پس از آن پایگاه اقتصادی - اجتماعی با متغیر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن، به ترتیب با ضریب همبستگی ۰.۱۷۵ و ۰.۱۴۱ همبستگی دارند. ضریب همبستگی متغیر گروه سنی با متغیر وابسته منفی و در سطح ۰.۰۱ معنی دار می باشد. یعنی هرچه سن زنان و دختران دانشجو کمتر باشد، بیشتر مورد مزاحمت خیابانی قرار می گیرند. ضریب همبستگی متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی با متغیر وابسته مثبت و در سطح ۰.۰۵ معنی دار می باشد. یعنی هر چه پایگاه زنان و دختران بالاتر باشد، بیشتر مورد مزاحمت واقع می شوند. متغیر مقابله فردی نیز با متغیر میزان مزاحمت خیابانی با ضریب همبستگی ۰.۱۱۱ همبستگی دارد که این همبستگی منفی است. بنابراین هرچه مقابله فردی افزایش یابد، میزان مزاحمت خیابانی کاهش می یابد. اما این همبستگی معنی دار نمی باشد. متغیر مقابله غیر فردی نیز دارای همبستگی معنی داری با متغیر وابسته تحقیق نمی باشد.

۲- تحلیل رگرسیون چند متغیره برای تبیین متغیر میزان مزاحمت خیابانی

جدول (۳) : خلاصه مدل رگرسیون چند متغیره میزان مزاحمت خیابانی

مقدار R	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	مقدار F	سطح معنی داری
۰.۲۷۵	۰.۰۷۶	۰.۰۶۲	۵.۷۵۹	۰.۰۰۰

جدول (۴) : ضرایب تأثیر مدل تبیین کننده میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن

متغیر مستقل	ضریب تأثیر غیر استاندارد	ضریب تأثیر استاندارد
	(B)	(Beta)
ثابت (Constant)	۴.۳۶۰	۴.۵۴۱
مقابله فردی	-۰.۶۷۰	-۰.۱۹۹
مقابله غیر فردی	۰.۴۶۹	۰.۱۹۲
پایگاه اقتصادی - اجتماعی	۰.۳۸۶	۰.۱۵۰
گروه سنی	-۰.۳۵۶	-۰.۰۹۶

یافته های جدول (۳) نشان می دهد که ضریب همبستگی چندگانه (R) معادل ۰.۲۷۵ است. این مسأله به ما نشان می دهد که چهار متغیر مقابله فردی، مقابله غیر فردی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گروه سنی، به طور همزمان ۰.۲۷۵ با متغیر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن، همبستگی دارند. همچنین ضریب تعیین معادل ۰.۰۷۶ محاسبه شده است که نشان دهنده این امر است که ۷/۶ درصد از تغییرات متغیر میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن در نمونه، به وسیله چهار متغیر مستقل مذکور، قابل تبیین است. رقم ضریب تعیین تعدیل شده نیز ۰.۰۶۲ بوده است که نشان می دهد چهار متغیر مذکور ۶/۲ درصد از میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن در جامعه آماری را تبیین می کنند. همچنین نسبت F مشاهده شده جهت آزمون معناداری ۵.۷۵۹ برآورد شده است که در سطح ۹۹ درصد معنادار می باشد (Sig=۰/۰۰۰).

همچنین برای فهم دقیق تر شدت و جهت تأثیرات متغیرهای مستقل بر میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن از داده های جدول (۴) استفاده شده است. یافته های این جدول نشان می دهد که تأثیر متغیرهای مقابله فردی (Sig=۰/۰۰۳)، مقابله غیر فردی (Sig=۰/۰۰۴) و پایگاه اقتصادی - اجتماعی (Sig=۰/۰۱۰)، بر متغیر وابسته تحقیق، معنادار است.

ضریب تأثیر استاندارد (Beta)، گویای جهت و به ویژه شدت تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر میزان میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن است. بر این اساس، داده های جدول نشان می دهد که متغیر مقابله فردی (B=-۰.۱۹۹) قوی ترین تبیین کننده متغیر وابسته تحقیق حاضر می باشند، و پس از آن، متغیرهای مقابله غیر فردی و پایگاه اقتصادی - اجتماعی، به ترتیب با بتای ۰.۱۹۲ و ۰.۱۵۰ با متغیر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن، همبستگی دارند. به عبارت دیگر، هرچه مقابله فردی در مقابل مزاحمت خیابانی بیشتر شود، میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن، کاهش می یابد. اما مقابله غیر فردی و افزایش پایگاه اقتصادی - اجتماعی موجب افزایش میزان مزاحمت ها می شود.

بحث و نتیجه گیری

لازمه امنیت جامعه، امنیت زنان به عنوان نیمی از اعضای جامعه است. مزاحمت خیابانی یکی از عواملی است که با یورش به فضای خصوصی زنان، احساس تحقیر شخصیت و حس نا امنی، این امنیت را به مخاطره می اندازد. پژوهش حاضر جهت فهم انواع و ابعاد مزاحمت های خیابانی و فهم تأثیر عواملی همچون سن، پایگاه و مقابله فردی صورت گرفته است. در این پژوهش که به روش پیمایشی انجام شده است، جامعه آماری، کلیه دانشجویان دختر دانشگاه مازندران و حجم نمونه ۳۶۲ نفر می باشد. در این پژوهش پس از مرور دیدگاه های نظری سنت گرا، دیدگاه لیبرال / روانی و دیدگاه فمینیستی، از نظریه های فمینیستی به عنوان چهارچوب نظری، استفاده شده است.

یافته های این پژوهش نشان می دهد که بالاترین میزان تجربه مزاحمت خیابانی توسط پاسخگویان در سه ماه گذشته، به ترتیب شامل ابعاد مزاحمت غیر فیزیکی، متلک پراکنی، مزاحمت فیزیکی و پیشنهاد و تهدید جنسی بوده است. همچنین، در بعد مزاحمت غیر فیزیکی، به طور کلی ۸۹.۱ درصد پاسخگویان (ترکیب به ندرت، گاهی اوقات، اکثر اوقات و همیشه) اظهار کرده اند که با وسایل نقلیه برایشان بوق زده اند یا چراغ داده اند.

در بعد متلک پراکنی نیز ۲۸.۱ درصد از پاسخگویان در طی سه ماه گذشته همیشه (بیش از ۱۵ بار) حرف های نامناسب (متلک) را اظهار کرده اند. در بعد مزاحمت فیزیکی نیز بیشترین میزان تجربه مزاحمت توسط پاسخگویان (ترکیب اکثر اوقات و همیشه) ۲۱.۹ درصد و مربوط به گوپه "به من تنه زده اند"، می باشد. در تحقیقات داخلی این یافته مطابق با تحقیق حیدری چروده (۱۳۸۵) می باشد که مزاحمت از طریق وسایل نقلیه، زل زدن و خیره شدن و متلک پرانی را شایع تر می داند. همچنین نگاه هرزه (مطابق با تحقیق ابادری و دیگری، ۱۳۸۷)؛ مزاحمت های بصری و کلامی (ایمان و دیگری، ۱۳۹۰)؛ متلک های رکیک و حرف های زشت (مطابق با تحقیق سحابی و دیگری، ۱۳۸۸)؛ حسینی الست، ۱۳۸۵؛ علیخواه و ربیعی، ۱۳۸۵) مورد تأیید قرار گرفته اند. این یافته کم و بیش مطابق با برخی تحقیقات خارجی نیز است. فاریچالید (۲۰۱۰) در تحقیق خود، مزاحمت هایی چون درآوردن صدای جیغ، سوت زدن یا خیره نگاه کردن را بیشتر ارزیابی کرده است. لنتون و دیگری (۱۹۹۹) از سر تا پا را برانداز کردن بیش از لمس یا تلاش برای لمس جنسی و خود را به سمت زنان ولو کردن شایع بود و لیونگستون و دیگری (۲۰۱۳) مزاحمت های کلامی را بیش از لمس فیزیکی و دستمالی کردن بدن، در تحقیقات خویش ارزیابی کرده اند.

همچنین در تحقیق حاضر، در بعد پیشنهاد و تهدید جنسی که دارای کمترین میانگین است، ۲۰.۴ درصد از پاسخگویان یک تا سه بار حرف های توهین آمیز و درخواست های صریح جنسی را گزارش کرده اند. این ابعاد از مزاحمت ها پیش از این در تحقیقات داخلی نیز گزارش شده بود: دشنام های جنسی و به طور ناگهانی و به زور قاپیدن و لمس کردن زنان در تحقیق لهسایی زاده و یوسفی نژاد (۲۰۱۲) ایذا و آزار جنسی در تحقیق صادقی فسایی (۱۳۸۵)؛ تنه خوردن، لمس شدن بدن، در تحقیق علیخواه و ربیعی (۱۳۸۵).

همچنین نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد که متغیر گروه سنی و پس از آن پایگاه اقتصادی - اجتماعی با متغیر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن، همبستگی دارند. بنابراین هرچه سن زنان و دختران دانشجو کمتر باشد، بیشتر مورد مزاحمت خیابانی قرار می گیرند. این یافته مطابق با تحقیقی که پاریش، داس و لومن (۲۰۰۶) در چین انجام دادند، می باشد. طبق نتایج این پژوهش جوان بودن زنان از فاکتورهایی است که مزاحمت های جنسی نسبت به آنان را افزایش می دهد.

بر طبق نتایج تحلیل رگرسیونی نیز، متغیر مقابله فردی ($B = -0.199$) قوی ترین تبیین کننده متغیر وابسته تحقیق حاضر می باشند. به عبارت دیگر، هرچه مقابله فردی در مقابل مزاحمت خیابانی بیشتر شود، میزان مورد مزاحمت قرار گرفتن، کاهش می یابد. این یافته در پژوهش (آقاجانی، ۱۳۸۳) و (رمضان نرگسی، ۱۳۸۳) نیز تأیید می شود. آقاجانی (۱۳۸۳) در تحقیق خود نتیجه می گیرد کسانی که با ترس و انفعال، با مسئله مزاحمت‌ها برخورد کرده‌اند، بیشتر مورد آزار قرار گرفته‌اند. زیرا همانطور که پژوهش رمضان نرگسی (۱۳۸۳) نشان می دهد مرتکبین با برآورد احتمال خطر، افراد آسیب پذیرتر و یا بی دفاع را انتخاب می کنند، تا پس از ارتکاب عمل خویش، به راحتی از آن مکان فرار کنند.

طبق نتایج پژوهش حاضر، پس از متغیر مقابله فردی، متغیرهای مقابله غیر فردی ($B = 0.192$) و پایگاه اقتصادی-اجتماعی ($B = 0.150$) با متغیر میزان مورد مزاحمت خیابانی قرار گرفتن، همبستگی دارد. به عبارتی مقابله غیر فردی و افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی موجب افزایش میزان مزاحمت‌ها می شود. لنه‌پارت (۲۰۰۴) نیز به مزاحمت‌های خیابانی در همه پایگاه‌ها اشاره می کند. اما این یافته تحقیق حاضر، متضاد نتایج تحقیق (حیدری چروده، ۱۳۸۹) می باشد. وی ضعف پایگاه اقتصادی-اجتماعی را از عوامل افزایش مزاحمت‌های خیابانی مانند سایر اشکال خشونت علیه زنان، می داند، در صورتی که در تحقیق حاضر، در پایگاه اقتصادی-اجتماعی بالاتر میزان مزاحمت بیشتری گزارش شده است. این مسئله شاید به این علت است که در تحقیق حیدری چروده از دیدگاه عقلانیت رفتاری استفاده شده است و این فرض در نظر گرفته شده است که فاعلان خشونت با آگاهی از ناپه‌نچار بودن رفتار خشونت آمیز، سعی می کنند قربانیان خود را از بین کسانی انتخاب کنند که به منابع کمتری دسترسی دارند.

پیشنادهای تحقیق

پیشنادهای اجرایی

در نهایت با توجه به نتایج پژوهش حاضر و اینکه مزاحمت‌های خیابانی نسبت به زنان، پیامدهای فراوانی در سطح فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد و موجب کاهش اعتماد به نفس زنان، بدبینی به جنس مخالف، احساس ناامنی، تنش و درگیری درون خانواده، محدود شدن حضور زن در اجتماع، و لطمه دیدن تعاملات اجتماعی آنان و ... ضروری است راهکارهای مناسب جهت کاهش این پدیده، ارائه شود. تحقیق حاضر با توجه به نتایج به دست آمده، راهکارهای زیر را جهت کاهش میزان مزاحمت خیابانی نسبت به زنان مطرح می کند:

- از آنجا که مزاحمت‌های خیابانی به وفور توسط زنان و دختران در زمان‌ها و مکان‌های گوناگون و حتی در مکان‌های شلوغ و در مقابل چشم دیگران تجربه می شوند، لازم است حساسیت عمومی نسبت به چنین اعمال زشتی در جامعه ایجاد شود و دستگاه قضایی نیز با مزاحمان

- برخورد شدید نماید. بدین منظور باید با حفظ شأن قربانی و بدون سرزنش وی که خود آزار دیده از چنین رفتارهایی تحقیر آمیزی است، با فرد خاطی برخورد قانونی صورت گیرد.
- بر طبق یافته‌های تحقیق حاضر، لزوم توانمند سازی زنان در ارتباط با مواجهه با مزاحمت‌های خیابانی، احساس می‌شود. بدین منظور می‌توان از رسانه‌های گروهی و کلاس‌های آموزشی برای آموزش مهارت‌های مقابله با مزاحمین استفاده نمود.
- سازمان بهزیستی کل کشور جهت حمایت از زنان صدمه دیده ناشی از مزاحمت‌های خیابانی، به ایجاد کلینیک‌های عمومی و تخصصی مددکاری اجتماعی، مشاوره، و افزایش مراکز اورژانس اجتماعی اقدام کند.

پیشنادهای پژوهشی

- بررسی جامعه شناختی علل ایجاد مزاحمت‌های خیابانی توسط مردان
- تحلیل کیفی عوامل مؤثر بر ایجاد مزاحمت‌های خیابانی توسط مردان
- تحلیل اجتماعی تجاوز جنسی نسبت به زنان
- تحلیل اجتماعی مزاحمت‌های خیابانی نسبت به زنان به شیوه کیفی

منابع و مأخذ

- ۱- آبوت، پ و والاس، ک. (۱۳۸۱)، جامعه شناسی زنان، ترجمه م، نجم عراقی، تهران، نشر نی، چاپ دوم
- ۲- آقاجانی، ن. (۱۳۸۳)، تکرر خشونت در مزاحمت‌های خیابانی. فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان (کتاب زنان)، سال ششم، شماره ۲۳، ص ۱۸۸-۱۶۰
- ۳- ابادری، ی؛ صادقی فسایی، س و حمیدی، ن. (۱۳۸۷)، احساس ناامنی در تجربه زنانه از زندگی روزمره. پژوهش زنان، دوره ۶، صص ۱۰۳-۷۵
- ۴- ایمان، م؛ یوسفی، ا، و حسین زاده، م. (۱۳۹۰)، زنان، مزاحمت و واکنش: بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت‌های خیابانی و واکنش به آن. مجله جامعه شناسی ایران، دوره دوازدهم، شماره ۲، ص ۹۳-۶۳
- ۵- حامدی، ر و نعیمی، م. (۱۳۸۹)، زنان و اجتماع ایمن. پلیس زن، دوره چهارم، شماره ۱۲، صص ۱۶۹-۱۴۹

- ۶- حسینی الست، ع. (۱۳۸۵)، هویت گمشده زن ایرانی در گذر از سنت به مدرنیته. قم، اندیشه ماندگار
- ۷- حیدری چروده، م. (۱۳۸۹)، تحلیل جامعه شناختی تأثیر رفتار قربانیان خشونت و ارتباط آن با رفتار خشونت آمیز علیه آنان. مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران، سال اول، شماره دوم، صص ۵۵-۷۹
- ۸- رجب لاریجانی، م. (۱۳۸۹)، مطالعه جامعه شناختی آزار جنسی زنان در محیط کار. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران
- ۹- رمضان نرگسی، ر. (۱۳۸۳)، تجاوز و بزه دیدگی زنان. کتاب زنان، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۶۸-۱۰۴
- ۱۰- زنجانی زاده، ه. (۱۳۸۲)، نظریات اجتماعی فمینیستی کلاسیک. مطالعات زنان، شماره ۱، صص ۱۰۳-۱۲۲
- ۱۱- سحابی، جلیل؛ فیضی، عین، و صمدی به گه جان، جمیل (۱۳۸۸)، بررسی تأثیر عناصر اجتماعی بر امنیت اجتماعی در شهر سنندج. پژوهشنامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره سوم، صص ۱۵۵-۱۸۲
- ۱۲- صادقی فسایی، س. (۱۳۸۵)، ارائه یک الگوی مفهومی برای مسائل و انحرافات اجتماعی و راه حل‌های کاهش آن در عسلویه. جامعه شناسی ایران، دوره هفتم، شماره ۲، صص ۱۴۶-۱۱۹
- ۱۳- علیخواه، ف و نجیبی ربیعی، م. (۱۳۸۵)، زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری. رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲، صص ۱۰۹-۱۳۱
- ۱۴- قندهاری، پ. (۱۳۸۴)، مزاحمت‌های جنسی در ایران. فصل زنان، دوره پنجم، صص ۱۳۲-۱۲۲
- ۱۵- کاظمی پور، ش. (۱۳۷۴)، تحرک اجتماعی و مهاجرت در شهر تهران. پایان نامه دکترای جامعه شناسی. دانشگاه تهران
- ۱۶- محمد زاده، خ. (۱۳۸۰)، تأمین امنیت رویکرد اصلی. نشریه نگهبان انقلاب اسلامی، ناشر معاونت روابط عمومی و تبلیغات ساعس ناجا، شماره ۶۷
- ۱۷- نوروزی، ف و فولادی سپهر، س. (۱۳۸۸)، بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن. راهبرد، سال هجدهم، شماره ۵۳، صص ۱۲۹-۱۵۹

- ۱۸-Crouch, Margaret A (2001), *Thinking about Sexual Harassment: A Guide for Perplexed*, New York, Universiyy Press Oxford
- ۱۹-Fairchild Kimberly (2010), "Context Effects on Women's Perceptions of Stranger Harassment", *Sexuality & Culture* 14:191-216
- ۲۰-Fairchild Kimberly & Laurie A. Rudman (2008), *Everyday Harassment and Womens Objectification*, *Soc Just Res*, 21: 338-357
- ۲۱-Hunt, Carrie; Davidson, Marilyn, Fielden, Sandra & Hoel Helge (2007), *Sexual Harassment in the Workplace: A Literature Review*, Working Paper Series, No. 59
- Hunter Maggie (2012), "Street Harassment in Istanbul"
- ۲۲-<http://www.hollaback.org> 2013/10/29
- ۲۳-Kearl, holly(2014), *Stop Street Harassment*.
- ۲۴- <http://www.stopstreetharassment.org> 2014/2 /8
- ۲۵-Lahsaeizadeh, Abdolali; Yousefinejad, Elham (2012), *Social Aspects of Womens -*
- ۲۶*Experiences of Sexual Harassment in Public Place in Iran*, *Sexuality & Culture*, 16: 17-3
- ۲۷-Lenton, Rhonda, Smith, Michael D, Fox, John, Morra, Norman(1999), "Sexual Harassment In Public Places: Experiences of Canadian Women", *Crsa/Rcsa*, 36.4 .pp: 517-540
- ۲۸-Livingston, Beth A, KC Wagner, Sarah T. Diaz & Angela Lu(2013), "The Experience of Being Targets of Street Harassment in NYC: Preliminary Findings From Qualitative Study of a Sample of 223 Voice Who Hollaback!" , *The worker institute at Cornell Equality at Work*: p1-6
- ۲۹-Parish, William L; Das, Aniruddha; Laumann, Edward (2006), *Arch Sex Behavior*, 35: 411-425